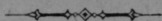

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1877.

Tečaj XVII.

Učencem o začetku šolskega leta.

1.

Počitku ura je odbila,
Telo in duh si odpočila,
Le marno h knjigi spet mladost!
Učenci urno vkup hitite,
Da ved si novih pridobite —
Učenje vam naj bo radost.

2.

Začetek dober, konec tudi,
Zatoraj nihče ne zamudi,
Hiteti v šolo prvi dan!
Pred vsem Bogu se izročite,
In blagoslova ga prosite —
Brez njega delo je zamán!

3.

Če blagoslov ste izprosili,
Lahko se bodete učili,
Nalaga kar vam zdaj dolžnost.
Povsod postavno se vedite,
Nikogar nikdar ne žalite —
Pred vsem naj mar vam bo modrost!

4.

Učitelje zvesto slušajte,
Spodobno čast jim vsikdar dajte —
To bode tudi vam na čast.
Kdor drugim rad se ne uklanja,
Le prazno glavo s tem naznanja —
Napuh kaj gerda je pošast!

5.

Ko delo bodete končali,
Na dom očetov se podali
Uživat zopet prosti čas;
Med sabo bratovsko živite,
Imejte radi se, ljubite,
Tako je pesmi moje glas!

Ivan Zarnik.

Ktere zgodovinske podobe in kako pa naj se jemlje v I. — 3. razrednej šoli? (Konec cf. I. 17.)

Na podlagi beril naj se obravnava zgodovina, pravi postava. S tem bi bila zgodovina iz slovenskih šol toliko, kolikor odstranjena, ker se v slovenskih berilih, katera so bila sestavljena še preden se je vpeljala zgodovina v ljudske šole, zgodovinske tvarine ne nahaja nič. Prav dobro je toraj prišla brošurica „Pripovesti Štajerske“. A vendar, če se tu smejo prosto in ne prisiljeno izreči lastne misli, tak se smelo terditi more, da ona brošurica ne ugaja skoz in skoz. Po mojem mnenji naj bi se zgodovina v ljudske manj razrednej šoli prednašala v kratkih, v zanimivem slogu pisanih povedkah, katerih naj bi bila, vsaka sama zase, uže nekaj celega. Iz posameznih djanj naj bi odsevale duševne kreposti ali slabosti v kolikor mogoče živih barvah. Suhi zgodovinski dogodjaji na otročje serce malo vplivajo, naj bi se v narodnej šoli popolnoma izpustili, ali pa primerno za mladino predelali. V narodnej šoli naj bi spodbudljivi, na serce vplivajoči momenti imeli prednost pred zgodovinsko vrednostjo.

V zadevi izbiranja zgodovinskih podob sem jaz tega mnenja, da naj se začenja vselej z naj bližjimi, kakor pri zemljepisji; toraj po času in kraji najbližja pripravna zgodovinska tvarina. Posebno bi bilo paziti, da se kot temelj jemlje zgodovinske podobe iz domovinske povestnice, in tukaj v pervej versti narodne pravljice in pripovedke iz dotične krajine, iz okraja in potem iz dežele. Tako potem iz sosesknh dežel, iz našega cesarstva itd. — Po takim bi bilo zgodovinsko podučevanje večje vrednosti, pa tudi zanimiveje.

Tako zgodovinsko blago bi bilo treba mej ljudstvom in pa po knjigah nabrati in potem, bodi si uže v berilih ali pa v malih brošuricah, ponatisniti. Na to bi se potem še le jemala zgodovina po raznih dobah.

Naj perve naj bi bile toraj narodne pravljice in pripovedke. Tem naj bi sledile bijografije nekaterih slavnih mož, i njih zasluge za narod. Našemu narodu na pr. so iz raznih stališč priljubljeni in zasluženi možje: Slomšek, Vodnik, Janežič itd., itd. V kratkih obrisih naj bi se omenilo njihovo življenje in delovanje, ter vrednost njunih del za potomce. Glavne poteze o vojskah 1866 in 1859 itd. polagoma po važnosti in po letih nazaj gredé. Turško-slovanske in turško-avstrijske vojske — Herbart Turjaški, Ivan Tatenbach, Celjski grofi itd. Oblega Dunaja 1529. Avstrijska dinastija — grof Habsburški, njegovi nasledniki, kolikor mogoče v posameznih pripovedkah in zgodbah.

Naj novejše znajdbe, železnice, telegraf in drugi stroji; tisk, papir, pisanje, ure itd. Kacianar, Svatopluk, Kocelj, kralj Samo; Ciril in Metod, Slovani in starodavna ljudstva. Blizo taki naj bi bil obseg zgodovinskemu predmetu v ljudski šoli.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

19.

Mnogokrat slišimo tožiti stariše: naši otroci so tako razposajeni, tako neubogljivi, tako divji, če ravno jim dajemo toliko lepih nauk.

Dragi stariši! To je jako lepo od vas, da dajete otrokom lepe nauke, kako se imajo obnašati, kako imajo ravnati, in česa ne smejo storiti. Ali to je napačno od vas, da jim dajete mnogokrat preveliko, da celo preveč lepih nauk. Česar je preveč, to ni nikdar dobro. Ako kdo povžije preveč hrane, si preobloži želodec, in postane bolan; tako tudi s preveč lepimi nauki preobložena otrokova glava ne more biti zdrava. Če ste pa zmedli otroku glavo s temi večnimi pridigami, s temi premnozimi lepimi nauki, kako morete od njega pričakovati, da bo ravnal po vaših naukih. Posebno matere imate to napako, da rade preveč govorite. Ženske so že tako preveč jezične, posebno pa matere, ki hočejo vedno, da bi bili njihovi otroci mnogo popolnejši in boljši kot drugi. Ako tedaj vgledate kako napako pri otroku, precej mu začnete očitati in ga zmerjati, ter ga s premnozimi besedami hočete pripeljati na pravo pot. Otrok še znabiti do sedaj ni vedel, da je ravnal napačno, nihče mu morda še prej ni povedal, da ni prav, ako stori kaj tacega. In zdaj se mu očita njegova napaka s tako neizmerno množico besed. Najpervo je potreba dati otroku jasen pojem o tem, kaj ni prav. Ni treba čakati, da bi otrok storil kaj nepravega, da bi se mu potem povedalo to. Poduk o tem, kaj ni prav, naj se mu da prav kratko, s par besedami. Kajti, ako otrok še ni pokvarjen, bode gotovo pri vsakem dejanji vprašal stariše, ako sme to storiti? In potem se mu kar kratko reče: „Tega ne smeš, jaz ti prepovem“. Vse daljne razlaganje o škodljivosti je nepotrebno, celo škodljivo. Starišev beseda mora biti otroku božja beseda, saj daje Bog po rokah starišev vse do-brote otroku.

Znabiti se bode komu čudno zdelo, zakaj sem rekel, da morajo dati stariši otroku jasen pojem o tem, kaj ni prav, in ne o tem, kaj je prav? V tem mi je izgled sam Bog. On je dal na sinajski gori večino svojih zapovedi tudi v tem smislu, da je Izraelcem kaj prepovedal. On n. pr. ni rekel: Pričaj pravično za svojega bližnjega, ampak on je dejal: Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega i. t. d. (Dalje prih.)

Dr. Jakob Zupan.

Vojsko zoper Metelčico je javno prvi pričel dr. J. Zupan v „Carinthia“ 1831 št. 20, kar je na kratko omenjeno v letošnjem str. 16,

bolj na drobno popisano v Jezičn. IX. str. 32 i. t. d. — Ondi je str. 38 povedano, kako je po Prešernovem sonetu „Čerkarska pravda“ v III. Bukv. l. 1832 sprožila se bila abecedna vojska tudi na Kranjskem, in str. 39—40, kako je Čelakovski v Čas. Česk. Mus. l. 1832 presojeval prve tri Čbelice in Čbeličarje, in da je vse to po nemški opisal po tem v „Illyr. Bl.“ 1833 M. Čop.

Iz tega opisa naj se pové tukaj, kako je Čelakovski sodil na primer pesmarico Zupanovo: „Unter die fruchtbarsten Mitarbeiter an der krainischen Biene gehört außer dem Herausgeber selbst, ein gewisser Herr S. und Dr. Prešern . . . Den Gedichten des Herrn Kastelic kann man zwar Leichtigkeit und Mannigfaltigkeit nicht absprechen; doch vermissen wir darin oft Einheit der Gedanken, Bündigkeit und höheren Schwung. Viel weniger lobenswerthe Eigenschaften findet man in den Versen des Herrn S., welche durchaus nichts anderes sind, als gereimte Prosa (rýmowaná prosa). Besonders aber wiederholt sich das ihm, so wie auch anderen dieser Dichter so sehr gefallende Metrum 0—00—0 gar zu oft, und fällt unangenehm ins Ohr. Fabeln, Epigramme, scherzhafte und beschreibende, überhaupt Gedichte jeder Gattung drehen sich um dieses gackernde (kdakawe), den geschmacklosen österreichischen und deutsch-steyerischen Viedern entlehnte Versmaß bis zum Ueberdruſse, und wir erklären schon dieß für ein gutes Zeichen des Geschmacks bei Herrn Prešern, daß er sich dieses Metrums gänzlich enthalten hat. Uebrigens verdient Herr S. wenigstens dadurch Lob, daß er in vielen seiner Gedichte auf den Ruhm seines Vaterlandes bedacht ist“. Str. 24: „Unter den Uebersetzungen verdienen Erwähnung . . . Asan-Aginica und sechzehn serbische Volkslieder . . . Im zweiten Bändchen S. 41 und 42 versuchte sich der Dichter in slowenischen Distichen. Der Anfang lautet also:

Biti kaj tel bi volit'? ne nehá od pravdanja pravdar;
Bodi krotek, mirán, davil te lakomnik bo i. t. d. .

Dieß scheint uns nicht der wahre und aus dem Geiste der slowenischen Sprache hervorgehende Versbau zu seyn. Wir rathen den krainischen Sängern, daß sie sich, wenn es ihnen einmahl gefallen sollte, nach antiken Versmaßen zu greifen, nicht nach der Weise der Deutschen richten, sondern auf die griechische, lateinische, ja selbst auf die böhmische Prosodie Rücksicht nehmen möchten 2c“. —

Nato piše Čop o Zupanu po opombi, naj se ljudstvu v knjigah njemu namenjenih nikar ne dajó — grammatische und lexicallische Künste-leyen —: „Vergleichen Künsteleyen findet man freilich auch in der Čbelica, namentlich in den mit S. bezeichneten Gedichten. Der gelehrte Verfasser derselben hat wohl hin und wieder seine Sprachgewalt etwas mißbraucht“. — Str. 29—30: „Was die antiken Versmaße betrifft, so können dieselben in unserer Sprache wohl nur ungefähr auf die Art, wie in der deutschen,

nachgebildet werden. Mit Unrecht tabelt daher nach unserer Meinung der böhmische Recensent die Distichen des H. S., (die wir sonst allerdings schon wegen der Einförmigkeit der Caesur — heinahe alle Hexameter haben die dritte männliche — auch nicht loben können). —

Po počasnjeni dotični razmeri med jeziki pravi Čop naposled: „Was der böhmische Recensent sonst Ungünstiges über die Gedichte des H. S. sagt, können wir zwar nicht geradezu widerlegen, doch bemerken wir, daß seine Beiträge größtentheils aus historischen Gedächtnißversen (versus memoriales) bestehen, von denen man eigentliche Poesie nicht wohl verlangen kann; aus Anekdoten, die ihren Zweck erfüllen, wenn sie nur gut erzählt und fließend versificiert sind; aus Epigrammen endlich, die den Leser befriedigen, wenn sie nur Wiß enthalten. Die historischen Verse hätte freilich der Herr Verf. für den größten Theil der Leser viel interessanter machen können, wenn es ihm gefallen hätte, dieselben durch Anmerkungen aus der reichen Fülle seines Wissens zu erläutern. Da dieß nicht geschehen, so dürften manche Leser nicht einmal die Titel seiner Gedichte verstanden haben. Ist z. B. wohl voranzusetzen, daß jeder Leser der Čbelica wisse, daß ein Mönch in Riow, Namens Nestor, um das Jahr 1100 russische Jahrbücher geschrieben, und daß daher die Ueberschrift: „Krajnski Nestorčik“ (K. Čb. III. str. 55) so viel bedeutet, als kleine krainische Chronik? u. Erläuterungen dieser Art vermißt man vorzüglich in den zwei ersten Bändchen der Čbelica, aber auch die im dritten gegebenen sind nicht hinreichend“.

Tako je zaznamenjal Zupana Čop tudi malo poprej, kar se bere na pr. v „P. J. Šafařík's Geschichte der südslaw. Literatur. . . von J. Zireček I. Prag. 1864. S. 45: „Jakop Zupan . . . ein Mann von vielseitiger Gelehrsamkeit und ein sehr eifriger Slavist. Seine mit S. unterzeichneten Gedichte in der Čbelica zeichnen sich durch Patriotismus und Sprachkühnheit aus. Außer den Beiträgen zur Čbelica sind mehrere krainische Gedichte von ihm im „Mlyr. Bl.“ erschienen.“ — Čopova sodba o Zupanu je istinita in pravedna. — Malo drugače glasi se J. Terdinova, kateri je v Ljubljanskem Časniku l. 1850 pisal o njem na pr.: Jakop Zupan — njegove pesmi so le slaba, vezana proza — bil je vendar goreč Slovenec, ki je svoj narod na vsaki način v pesmah hotel povzdigovati. „Brez obzira na zgodovino je bilo pri njem vse slovensko, kar je od Noeta sem na zemlji, ki jo zdaj Slovenci imajo, prebivalo, živel in slovélo. Metulo je bilo slovensko mesto in sveti Hieronim terd Slovenec po rodu in duhu. Take misli je že Vodnik v svoji „oživljeni Ilirii“ oznanoval, pa ne kot notranje prepričanje, ampak kot domišljije, ki so na videz zlo pripravne bile, mu v prepevanje hvale Napoleona služiti“, — kar je pokazal na pr. v zgodovini svoji. Zupanu pa e bilo vse asna resnica, kar je na eno stran smešno, na eno pa ni

nič posebnega. „Brez pravih dokazov se nam je v pesmah in prozi vé-
lévalo, na slayne dede Ilire ponosni biti, se njih del navduševati in jih
v neskončno čast slovenskimu narodu šteti. . . Klativitezov smo tudi
Sloveni nekoliko imeli; de se pa v naši zgodovini le malo tistih roparjev
znajde, ki so pri Ilirih divjali in deželo ob svobodo pripravili, smemo
gotovo še veseli biti“. (Pretnes sloven. pesnikov št. 77.) —

Res je, kar pravi Čop, da pisarij Zupanovih mnogi niso uméli, torej
jih tudi niso čislali po njihovi vrednosti. Redko je prideval jim pisatelj
sam kake opomnila ali izjasnila (Erläuterungen). Da se lože umejo
tudi pričujoče, naj pristavijo se iz Ilirskega lista 1831 najprej k pesmi
A) „Vocher Gustavu“ in potem k pesmi B) „Sentimer Florijanu“
(gl. Uč. Tov. I. 8 pa Jezičn. str. 17. 18.) njegove lastne izjasnila.

A) E r l ä u t e r u n g e n .

1. Francesco Maria Appendini, der gelehrte Piarist in Ragusa, ein geborner Pie-
montese, gewann das Dalmatinische so lieb, daß es noch nie einen größern Enthusiasten
für das Illyrische gab, als dieser Italiener ist. Er hat unter andern 1808 eine Illyrische
Grammatik herausgegeben, die er dem damaligen Gouverneur von Dalmatien, Marschall
Marmont, dedicirte, der das Slavische, in der gegenwärtigen Stellung der Slaven zu den
übrigen Völkern Europa's, für den Militärstand so nöthig fand, daß er zwei Jahre später
als erster Gouverneur von Illyrien, eine eigene schola palatina slavica für seine Stabs-
officiere zu Laibach errichtete, einen Lehrer aus Ragusa, Abbate Sivrich, ißt Canonicus
an der slavischen Nationalkirche des h. Hieronymus zu Rom, kommen, und eine slavische
Zeitung zu Laibach erscheinen ließ. 2. Graf de Maitre, zwar zu Chambéry in Savoyen
geboren, doch französischer Abkunft, las als sardinischer Gesandter zu Petersburg, alle sla-
visch-griechischen Kirchenbücher durch. Ein Beispiel ohne Beispiel für einen Franzosen,
Nichtgeistlichen, Grafen, Diplomaten. In seinen Soirées de St. Petersbourg und in andern
Schriften kann er nicht aufhören, das Studium der schönen, reichen, originellen, ausgebil-
deten, alten slavischen Sprache dem westlichen Europa zu empfehlen. 3. Lord Friedrich
North, Graf von Gilsford, der Sohn des gleichnamigen Premier-Ministers vor 50 Jahren,
der Gründer der jonischen Siebeninseln-Universität, der Schüler des seligen Paul Solarich
im Slavischen, ist seit mehreren Jahren bemühet, den Latinischen und Gräcischen die Wahr-
heit beizubringen, daß sich ohne Slavisch, weder dem Lateinischen, noch dem Griechischen,
noch dem Deutschen auf den Grund sehen lasse. In einem höhern Sinne sehen diese vier
Sprachen nur Eine. Zum Beweise hier nur fünf Wörter: 1. Matere, *μητηρ*, mater,
Mutter. 2. Pesh, *πες*, pes, Fuß. 3. Mifh, *μυς*, mus, Maus. 4. Vino, *οινος*, vinum,
Wein. 5. Olje, *ελαιον*, oleum, Del. Eben sowie der Dritte, dachte der Belgier, Prinz
de Ligne, der berühmte österreichische Feldmarschall, der Freund der Zweiten Joseph, Ka-
tharina und Friedrich. Er hielt die slavische Sprache für die erste in Hinsicht auf etymo-
logische Aufschlüsse, und für die allerälteste Sprache auf Gottes Erdboden, weil sie die
ausgebreitetste ist. 4. Die serbischen Nationallieder machen seitdem Vuk Stefanovich, auf-
gemuntert von dem serbischen Fürsten Milosh, dessen Staatssecretär er ißt ist, dem serbischen
Pindar, Lukian Mufhizki, ißt Bischof von Karlstadt, und von unserm Landsmanne Kopitar,
Hof-Bibliothek-Custos zu Wien, im Jahre 1815 bekannt zu machen anfang, ganz Europa
auf das auch in politischer Hinsicht so interessant gewordene Serbien aufmerksam. Ueber
18,000 Verse sind bereits gedruckt, und noch so viele dürften gedruckt werden können.
Deutsche, Frauen sogar, lernen diesen Liedern zu lieb das Serbische. 5. Göthe, der Deut-
schen Apollo, dem einen Tempel zu Frankfurt am Main, seiner Vaterstadt, zu bauen, nur
das christlich-religiöse Gefühl verhindern konnte, Göthe vertauschte das soviel gepriesene ser-
bische Lied von des Aga Anan Aga Frau. Göthe übersezt aus dem Slavischen! Welche
Ehre für uns! Wenn einst auch den Slaven ihr Plato, ihr Dante, ihr Fenelon, ihr Pope,
ihr Göthe erscheint, welcher Zunge Literatur darf sicher seyn, von der Slavischen nicht
ekklipsirt zu werden? *Reposita est spes haec nostra in sinu nostro!* Schon vor mehr
als 100 Jahren wurde Peter der erste, der große Slave, entzückt bei dem Gedanken, daß

die Mufen aus Griechenland, ihrem ersten historisch-bekannten Sitze in Europa nach Italien, aus Italien nach Frankreich, aus Frankreich nach England, aus England nach Teutschland wanderten, von dort ihre Reise zu den Slaven und unter slavischem Schutze wieder zu den Griechen zurückgehe! *αγαθή δ' εστὶ ἡ δὲ βορροισι*. Dieser Kampf kostet der Menschheit keine Seufzer! keine Thränen! kein Bruderblut! er beurfundet den göttlichen Funken im Menschen! er tilgt das Niedrige aus dem Kopfe und Herzen, er bildet die Stefan-Borgia's in Rom zu Freunden der Mütter in Kopenhagen und der Sperges in Wien, und die Herder uns Enkeln der von ihren Vorfahren ausgerotteten Polaben und Obotriten in Sachsen, zu Mustern der Humanität und des Kosmopolitismus. 6. Weder ein früherer, noch ein späterer, weder ein österreichischer, noch irgend ein fremder General hat sich des Gemüthes und Gedächtnisses der Südslaven so bemächtigt, als Loudon, der Philanthrop in Uniform. Der Serbe singt von ihm, von Drshova bis zum adriatischen Meere tragen mehrere Orte seinen Namen, und mit den Laibachern machte er schon als Obrist Bekanntschaft, ja mit dem Handelshaufe Weitenhüller, dem Inhaber der damaligen Tuchfabrik zu Selo außer Laibach, sogar eine engere, für das ganze Land erfreuliche, deren heiliges Andenken im Herzen der Krainer nicht erlischt. Deus omen bene vertat!

B) Florian Sentimer, ein geborner Krainer aus Krainburg, studierte auf der hohen Schule zu Wien die Medicin, wurde Arzt, und machte als solcher unter Napoleons Heere den Zug nach Rußland im J. 1812 mit. Dort blieb er, selbst nach dem Rückzuge der Franzosen, und übte, die russische Sprache als geborner Slovenc leicht verstehend, seine Praxis aus. Im verfloffenen Jahre 1830 fiel er als ein Opfer seiner Pflicht, hinweggerafft von der furchtbaren Cholera zu Moskau. *Erläuterungen.* 1. Istina, Wahrheit, wahrlich. 2. Malnarzhizh, ein geborner Laibacher, zu Lima in Süd-Amerika reich geworden, starb vor wenigen Jahren zu Paris, nachdem er kurz bevor noch einmal seine Vaterstadt, Laibach, besuchte. 3. Baron Hallerstein, Augustin, Jesuit, seit 1730 beinahe durch ein halbes Jahrhundert Missionär und kaiserlicher Hofastronom zu Peking in China. 4. Pater Zherne, Christoph, aus der Vorstadt St. Peter zu Laibach, Franziskaner und Missionär in Egypten und den Nachbarländern, gestorben auf der Insel Sokotora, im arabischen Meere. 5. Baraga Friedrich, aus Treffen in Unterkrain, vollendete die juridischen Studien in Wien, wendete sich dann zur Theologie in Laibach, trat in die Seelsorge als Kaplan zuerst zu St. Martin bei Krainburg, dann zu Mötting, und schiffte sich am 1. December 1830 zu Havre in Frankreich als Missionär nach den vereinigten Staaten von Nordamerika ein. 6. Sedemgrajan, Siebenbürger: Sedemgrafhko, Siebenbürgen. 7. Turijak, Auersberg; Fürst, Maria Joseph, war in der zweiten Hälfte des 18ten Jahrhunderts Gouverneur in Siebenbürgen. 8. Baron Raigersfeld, Lucas, kaiserlich-österreichischer Gesandtschaftsrath zu London noch zu Anfang des 19ten Jahrhunderts. 9. Voglar, Carbonarius, ein geborner Oberkrainer aus Naklo, das ihm die Wasserleitung und andere milde Stiftungen verdankt, Leibarzt Peter des Großen, auch in den Kirchenangelegenheiten so bewandert, daß Peter ihn nach Rom schickte, um die Vereinigung der Griechen mit den Lateinern zu versuchen. 10. Higifka glava, geschickter Arzt; higija, Gesundheit. 11. Katolizhiti, mit den Katholiken vereinigen. 12. Rodjak, rojak, hier: Anverwandter. 13. Imovit, wohlhabend, reich. 14. Van-Svitenijsa, Wiener Universität, deren medicinische Facultät durch Gerhard van Switen so berühmt wurde. 15. Smojstriti, die Magister- oder Doctorwürde verleihen, graduiren. 16. Na Sejno, nach Paris. 17. Baron Herberstein, Sigmund, österreichischer Gesandter zu Moskau um die Mitte des 16ten Jahrhunderts, und Geschichtschreiber Rußlands, ein geborner Wipbacher. 18. Letopis, Chronik, Annale. 19. Moskvizh, Moskovit, Polisch, Moskal, mit dem Nebenbegriffe des verachtenden Hasses, eigentlich nur die Einwohner der Stadt Moskva. 20. Kosak, nach Einigen soviel als Hircanus, ein Hirkanier, einer aus Hirkanien, in Asien: hircus, kosel. S.

Govor grofa Leona Thuna ob sklepu splošnega avstrijskega katoliškega shoda (v četertek 3. maja). (Dalje in konec.)

Ali razumete, gospôda moja, ta stavek, ali si ne mislite tukaj, da je v teh besedah ravno taki pomen, kakor v znanih besedah časopisa učiteljskega društva nad Anišo, o katerih je bilo govorjeno v deželnem zboru

nad Anizo pa tudi v državnem zboru; stavek se pa glasi: „Nova šola — pri nas — naj nikar, kakor prejšna otrok ne izreja v kristjanje, marveč naj jih izreja v ljudi“. Ali razumete, kaj se to pravi? (Klici: žalibog, da!)

Gotovo, da si niso vsi, ki hvalijo in se potegujejo za novo šolo, v zavesti teh smotrov. A kdor globočeje gleda, ve, odkod izhaja ta misel in kam da mora pripeljati, in kdor tega ne vidi, ta živi v zaslepljenosti, in pomaga s tem, kar dela, smotrom podvzetnikov, akoravno morda to ni njegov namen. Da, nekateri so še celo te misli, da s to napravo izvanredne zasluge za državno oblast pridobe. (Veselost.)

Kako pa pridemo mi v katoliških deželah Avstrije do vredbe takih šol? Ako ljudje imenovanega duha hočejo iz svojega napraviti take šole za svoje otroke, je to umevno. A ne takisto so take šole pri nas nastale. Pri nas so prišle sè splošnimi vredbami, postava jih je vpeljala. Postava je na jeden hip vse naše katoliške šole spreobrnila v brezverske imenovane verste. Kako se je to zgodilo? S državnim šolskim monopolom. Kako pa se je začel državni šolski monopol?

Začetek tega v nekaki meri lahko iščemo pri reformaciji; ta je namreč naredila deželnega kneza za najvišega škofa (*summus episcopus*) in po pravilu, da šola spada k cerkvi, je tudi on postal gospodar v šoli, ali namesto njega njegovi vradniki. Vendar se še celo v protestantovskih šolah ta misel ni precej popolnoma razvila, še tam so verske šole ostale dolgo časa pod nadzorstvom cerkvenih oblasti. Popolnoma jasno je bilo postavljeno pravilo državnega šolskega monopola še le ob času francoske prekucije, takrat namreč, ko je najhuje dirjala. Tistega časa, l. 1793, je bilo, ko je jeden poslanec v zbornici (konventu) rekel: „Otroci obojega spola naj se na državne stroške skupaj izrejajo pod sveto postavo jednakosti“ in Robespierre je to misel sprejel in terjal, da odgoja v prihodnje nima več biti prosta; Danton jo je sprejel in naravnost rekel: Otroci slišijo najprej ljudovladi in potem pa starišem. In na podlagi teh spodbudljejev je bil sestavljen osnutek postave tega zadržaja: Kdor odteguje svoje otroke javnemu poduku, temu naj se za ta čas, vzamejo državljanske pravice. Drjavni monopol ravnokar razglašen je bil v najtesnejši zvezi z najbolj surovim bogatajstvom, razglašen je bil v tistem času, ko je boginja pameti imela svoj slavnostni spreved po ulicah Pariškega mesta.

Imenovani osnutek ni bil sprejet v postavo. Železna roka Napoleonova ga je prehitela in zaterla bogotajno revolucijo. On je hodil svojo pot, in leta in leta je zdihovala Evropa, zdihovala so ljudstva v nji, tisti, ki so se l. 1793 prestrašili nad gospodarstvom v Franciji, so tega pozabili zarad prigodkov, ki so se za njim veršili. A prekucija je po kertovo rila pod zemljo in naredila pota do vseh ljudstev. Vsi ljudje, ki so več ali manj zagazili v materialno smer in zarad tega prišli ob

vero, ki je jedina pravo ravnilo v življenji, so se zoreli za take misli, ki so izvirale iz francoske revolucije, in ki so, pervikrat prikazavši se, svet tako prestrašile. In tako tedaj pride, da je prišla med ljudstvo misel državnega šolskega monopola, to misel ni vsililo razjarjeno ljudstvo v ljutem boji, ampak prišla je v dostojnejši obleki, na videz v obliki pravnih postav.

Tako smo tudi mi prišli do tega. Pri nas državna šola ni postala vsled zapletenih praktičnih razmer, kakor v Ameriki ali na Angleškem i kaj še! ne zarad tega, da ni bilo mogoče ustanoviti verskih šol zarad dejanskih razmer, ampak zgol iz učenostnih razlogov.

Najprej so rekli: Vednost je prosta, a za tem: državne službe so pristopne vsem brez razločka vere; na to pa je prišel izrek: šola je državna naprava, tedaj so vsi učitelji državni uradniki, tedaj so tudi vse učiteljske službe pristopne prosivcem, ne gledé na njih veroizpovedanje. Ako se danes pritožimo o zlegu, ki izhaja iz tega, odgovarjajo nam pa s paragrafi te postave.

Razlogov nihče ne ometuje, marveč — postave se ne sme nihče dotakniti. A, gospôda moja, katera postava je nedotakljiva? Le jedna je, to je božja postava, vse človeške postave so prenaredljive (wandelbar) in naime v vstavnih državah je prvotna misel, da so vse postave prenaredljive. In bile bi že prenarejene, ko bi ne bilo mnogo ljudi, ki niso iz hudobne volje, marveč iz zaslepnjenosti nezmožni spregledati, kam nas stvar pelje. Le jeden ni preslepljen pri vseh zmotnjavah sedanjega časa, in to je naš svet Oče, papež Pij IX. Tedaj je precej tačas, ko so se začenjale pri nas te obžalovalne postave, govoril o tem, obseg tega govora ne bomo pozabili, dasiravno teh besed ne navajamo.

Pri nas je pa vsled tega, kakor sem rekel, namreč vsled državnega šolskega monopola in brezverskega šolskega sistema, ki je bil vpeljan s pomočjo državnega šolskega monopola, splošno in redno nastopilo stanje, ki je vsi gledamo z globoko žalostjo, naime zarad tega, ker smo nasproti njemu vsi, kakor da bi bili ohromeli. Ker je vsa administracija pri šoli postala birokratnični državni stroj, prihaja iz tega, da je z ozirom na šolsko posamezno delavnost oslavljen vpliv tistih, ki stvari vidijo z lastnimi očmi, in ki bi bili pred vsem poklicani, gledati na to, da šola stori svojo dolžnost. (Zarad pomankanja nadzorstva se menda nova šola nima pritoževati, vprašanje je menda le to, kdo ima nadzorovati učitelja? Vr.)

Govornik pripoveduje po tem, da ni istina, da bi bili sv. Oče ukazali katoliški shod; marveč to misel so sprožili nekateri na Dunaj, papež so le pohvalili in odobrili to podvzetje, to pismo je bilo poslano že pred pol letom.

Tudi govori zoper očitanje, kakor da bi katoliki bili tisti, ki vodo kale t. j. nemir delajo v državi, marveč dokazuje, da so katoliki pri svoji vesti dolžni, govoriti zoper take postave, ki s skepticizmom (versko dvomljivostjo) sejejo

nejevero med prosto ljudstvo, in s tem pa podkopujejo stebre, na katerih sloni red v državi, da, tudi država sama. — Pretresljive so potem besede, s katerim prerokuje propad modernemu šolstvu ne le zaradi materialnih žrtev, marveč zavolj škodljivosti postav za kerščansko izrejo, ko ljudstvo pride do te zavesti sklicaje se na Zveličarjeve besede: Gorje njim, ki pohujšajo ktereга malih, ki v mene verujejo. — K sklepu še pove, da so prvo misel za napravo katoliškega shoda sprožili v odborovi seji nadbratovščine sv. Mihaela tukaj (na Dunaji). Konečno pa želi govornik, da bi vse to, o čem se je govorilo in kar se zapisalo tudi v djanje stopilo zunaj po deželah. — Ta govor je globoko pretresel in presunil vso skupščino, in gotovo to učini tudi povsod, kjer se bere — pri prijateljih in neprijateljih. — Vsaka prestava je nekako podobna obrnjeni suknji, in ostane daleč za originalom. Zborovanje katoliškega shoda je prišlo tudi v posebni knjigi (nemški) na svitlo. — Načela v tem govoru navedena so neovergljiva, a v praksi je navadno vsaka postava taka, kakor se izpeljuje ali prav za prav: takošna, kakoršni so tisti, ki jo izpeljujejo. Prejšnja šolska postava se je imenovala »politische Schulverfassung«.

Verhovno načelo je bilo tudi to, kakor je v novi šolski postavi, namreč: »Šolstvo je državino«. — V »politische Schulverfassung« je postava skerbela za verski poduk, ukazovala verske vaje, tudi sedaj tega ne prepoveduje naravnost, največ je tedaj na tem (na šolski postavi), kakor se razlaga in izpeljuje. — Šolska postava je pa v tesni zvezi s postavodajo v drugih rečeh; kedar se spremene verske in druge postave, spremenila se bode tudi šolska postava v svojih verhovnih načelih, naj se že to imenuje »Schulkrach« ali kakor koli. Med tem naj pa vsakemu, vzlasti pa učitelju, kerščanska modrost in previdnost pravo pot kaže, da svoje duše ne pogubi, drugič pa tudi, da si v sedanjih okolišnih na glavo ne nakopava nepovoljnosti, katerih bi se s previdnostjo, ne da bi zatajil svoja načela, lahko ognil. Toliko prijateljem in neprijateljem v prevdarek in premislek.

Dopisi in novice.

— *Okrajna učiteljska konferenca za Kamnik* bode 10. in 11. oktobra v šoli v Kamniku. Program: I. dan. 1. Konferencija se začne in volita se dva zapisnikarja. 2. Naznanijo se ukazi in oglasi od dobe zadnje konference. 3. Nadzornikove opazke. 4. Kako se doseza šolsko obiskovanje, kar moč uredjeno (por. g. Zajec). 5. Podučevanje v spisji, kako se ima vravnati, da se doseže učni smoter (por. gđ. F. Verne). 6. O šolskih vertovih, kako se primerno vrede (por. g. Fr. Golmajer). 7. Geometrijsko oblikoslovje v ljudski šoli (por. g. J. Mesner). 8. Poročilo bukvarničnega odseka; nova volitev. 9. Nasveti. — Volitev stalnega odbora. — II. dan. Praktično podučevanje v številjenji, jezikovi poduk, risanje in telovaja z učenci višega oddelka (Obergruppe) g. g.: France Cerar in Janez Potrato. — Razgovor o ti skušnji. — Konferencija se sklene. —

— *Okrajna učiteljska skupščina v Kerškem dné 9. avgusta 1877.* Navzoči so bili vsi učitelji in učiteljice tega okraja razen gne. V. zaradi bolehnosti nenavzočne. Počastil je skupščino s svojim obiskovanjem gospod okrajni glavar za Kerško. — Opuštvši drugo, bomo navedli le nasvete in sklepe k V. točki: »šolski in učni red.« K §. 1. alin. 2. nasvetuje g. Gašperin: Roditelje... naj voditelj šole naznani okrajni šolski oblasti, a ne krajni. K §. 2. nasvetuje g. Lavrič, naj se začne dolžnost v šolo hoditi pri otrocih, ki so $\frac{1}{2}$ milje daleč od šolskega kraja, s sedmim letom, sicer pa s šestim letom. — Sprejeto.

— K §. 3. stavi g. Lunder nasvet, da naj tudi poljsko delo opravičuje zamude. — Ne sprejme se. — K §. 6. stavlja g. Gašperin nasvet: opravičene zamude naj se naštevajo skupno (summarisch), a neopravičene po imenu (nominell) in šolski vodja, a ne krajni šolski svet naj določuje, ali so zamude opravičene ali ne? — Jednoglasno sprejeto. — K §. 18. stavlja nasvet: Odpustno spričalo naj daje le šolski vodja. — K §. 20. stavlja g. Sajè nasvet, naj se napredek naznanuje z znaki: »zelo dobro (sehr gut), prav dobro (recht gut), dobro (gut), zadostno (genügend), srednje (mittelmässig), nezadostno (ungenügend)«.

K §. 13. nasvetuje tudi: Otrok naj obiskuje šolo toliko časa, da si pridobi potrebnih vednosti. (Ko bi šolske oblasti izrekle se za to načelo namreč: otrok naj hodi toliko časa v šolo, da si zadobi potrebnih vednosti, potem bi bilo upati, da bi si starši in otroci res prizadevali, da se kaj nauče. — Oj, koliki napredek bi bilo to načelo šolskemu poduku; šolska dolžnost bi potem zavisela ne toliko od let (starosti), marveč od napredka, in to bi priganjalo zanikerneže. Sicer je res pravo čerkolovstvo, ako mora otrok, ki že zna vse ljudski šoli prepisane predmete, hoditi še v šolo, ker je slučajno še kake mesce premlad za šolski izpust. Posebno sitno mora to biti na jednorazrednicah, ko pride jednemu učitelju podučevati mladino od 6.—12. leta. Vred.) K §. 24. »Naj bi bilo tudi privoljeno, otroke popolnoma, a ne le začasno izključiti.« K §. 47. alin. 2. se stavi nasvet: Po jednorazrednih šolah s poldnevni podukom ima prva skupina 10, druga pa 16 ur poduka na teden. K §. 66. Šolska sporočila se dajejo 2, a ne 4krat na leto. K §. 60. stavi g. Spintre nasvet, da naj na večrazrednih obojespolnih šolah podučuje v telovadbi učitelj dečke, a učiteljica deklice.

Med posameznimi predlogi omenimo predloga g. Sajeta: »Kako naj se vadi na posluh peti«, ki je tudi prišel v razgovor. — V bukvarnični odsek so voljeni g. g.: Lunder, Gašperin, Gerčar, in ravno ti tudi v stalni odbor za učiteljske konference. — V prihodnji okrajni konferenci ima biti razgovor o otročjih vertih. — Nasveti se imajo podpirati in vsaj 14 dni poprej odboru predložiti. Seja se konča ob polni treh s slavoklici Njih Veličanstvu.

Pričujoči spis je bil že postavljen, ko dobim drug dopis te konference iz Kerškega okraja, ki nam s živimi barvami naslikuje ondošnjo konferenco. Po-snamem le nekaj. C. k. nadzornik, g. profesor Wurner, je vpričo okrajnega glavarja med drugimi koristnimi reči tudi rekel, da naj se učitelji s gospodi kateheti porazumó, ob katerih urah da bode podučevanje v kerščanskem nauku, in da naj se to postavi v učni načrt. Pristavil je še zraven, da se čudi, kako da ne morejo nekateri z duhovnimi v miru živeti, ter opomni, ko bi bil on učitelj, bi z duhovnimi gotovo v ljubezni in miru živel, in tudi lahko svoje dolžnosti opravljal. — Sicer smo že to tudi od drugih slišali. — Dasiravno na take posamezne izjave ne stavimo posebnega zaupanja, dokler se sistem ne prenaredi, vendar z zadovoljnostjo konstatiramo, da se učiteljem sploh ne šteje več v greh, ako žive z duhovnimi v miru in složnosti. — Pri ravno tej konferenci, ko je šlo za nakupovanje knjig v šolsko bukvarnico je nasvetoval učitelj X, naj se naroče za okrajno bukvarnico tudi slovenski šolski listi, a je ostal s svojim predlogom na cedilu, kajti visoki gospod je rekel, da na ljubo jednemu učitelju se ne bodo kupovali slovenski listi, marveč kupovati se morajo večje reči. »Grössere Werke zu 20—30 gl.« Tedaj na Kranjskem smo vže, vsaj po nekodi čakali, da sme učitelj prijazen biti z duhovnim, kedaj pride nek tist čas, da bode smel biti tudi naroden?

društva v podporo ljudskih šol in učiteljev,
od dne 28. septembra 1876

Verst. št.	Koliko	D o h o d k i	Posamezno		Skupaj	
			gl.	kr.	gl.	kr.
1		Ostanek konec leta 1875/6 brez ustanovnine	.	.	167	10
2	30	učiteljev po 1 gl. — kr.	30	—		
3	1	" " 1 " 15 "	1	15		
4	3	" " 1 " 50 "	4	50		
5	3	" " 2 " — "	6	—		
6	2	" " 3 " — "	6	—		
7	2	" " 4 " — "	8	—		
	41	učiteljev je vplačalo doneskov skupaj . . .	.	.	55	65
8	21	ljudskih šol po 1 gl. — kr.	21	—		
9	1	" " " 1 " 50 "	1	50		
10	7	" " " 2 " — "	14	—		
11	8	" " " 3 " — "	24	—		
12	1	" " " 4 " — "	4	—		
13	1	" " " 4 " 55 "	4	55		
14	4	" " " 5 " — "	20	—		
15	1	" " " 6 " — "	6	—		
16	1	" " " 6 " 40 "	6	40		
17	1	" " " 6 " 72 "	6	72		
18	2	" " " 7 " — "	14	—		
19	1	" " " 9 " — "	9	—		
20	3	" " " 10 " — "	30	—		
	52	ljudskih šol je vplačalo doneskov skupaj . .	.	.	161	17
21	3	nabiralne skrinjce	2	75		
22	4	dobrotniki po 1 gl.	4	—		
23	1	dobrotnik 2 "	2	—		
24	1	dobrotnik 3 " 21 kr.	3	21		
25	2	dobrotnika " 5 "	10	—		
26		dar g. vitez dr. F. Močnika v Gradci . . .	10	—		
27		darovi pri Sokolskemu večeru	10	30		
28		dar Hranilnice ljubljanske	100	—		
29		Narodno predavanje v ljubljanski čitalnici .	142	10		
30		5% obresti od naloženih 170 gl. vstanovnine	8	50		
		darovi skupaj	.	.	292	86
a		Vsota dohodkov	.	.	676	78
b		Ako se odbijejo troški one strani	.	.	517	18
c		Ostane gotovine za prihodnje leto	.	.	159	60
d		Verhu tega je naložene vstanovnine				
e		od 7 vstanovnikov po 20 gl.	140	—		
e		" 3 " " 10 "	30	—		
f		od 10 ustanovnikov	.	.	170	—
g		Pri sklepu računa ima toraj „Narodna šola“ razun nekaj blaga gotovega premoženja . .	.	.	321	10

Pregledali in poterdili

Jos. Levičnik,

Jernej Čenčič,

Marko Kovšca.

„Narodne šole“,

301

s sedežem v Ljubljani za opravilno dobo
do 27. septembra 1877.

Verst. štev.	Koliko	T r o š k i	gl.	kr.
1	126	knjig, šolskih, pripomočnih in drugih	83	36
2	77	snopkov čertalnikov	17	75
3	266	tucatov peresnih deržajev	10	80
4	105	bukev pivnega papirja	7	43
5	41	bukev papirja za pisanje	4	78
6	12180	lepopisnih zvezkov	113	26
7	231	tucatov svinčnikov	20	26
8	76	tucatov raznih prožnih in kamnitih tablic	61	68
9	109	škatljic jeklenih peres	30	91
10	30	bralnih skrinjic	24	—
11	4	računski stroji s kroglicami in drobeci	24	60
12		fizikalna učila: toplo- in zrakomeri, magneti i. dr.	31	45
13	1460	risank, ter risalna in oblikoslovna učila	58	71
14		vezanje raznih šolskih in pripomočnih knjig	14	85
15		zemljepisna učila	7	77
16		razni troški za černilni prah, gumilastiko, tiskovine, ravnila, cesarjevo podobo, in doplačilo na akcijo	42	6
17		razpošiljanje, zavitni papir, špaga, pečatni vosek, vozni listi, poštnina, do- in odnašanje blaga	13	51
Vsota troškov			517	18
Od teh troškov je dobilo:				
a	41	učiteljev za 55 gl. 65 kr. vložnine povernila	159	68
b	52	ljudskih šol za 161 gl. 17 kr. vložnine pa povernila	280	56
c	4	ljudske šole brez vložnine v podporo	15	49
d	97	deležnikov skupaj	455	73
e		Ako se troški pod verst. štev 17 prištejo	13	51
f		stane tedaj „Nar. šolo“ vse razposlano blago	469	24
g		z ostalim šolskim blagom vrednim	47	94
h		znašajo vsi troški „Narodne šole“	517	18

F. Stegnar,
predsednik.

M. Močnik,
tajnik.

— (*Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 6. septembra 1877.*) Prošnje za spraznjeno službo glavnega učitelja na c. k. učiteljišču so se oddale z nasveti sl. ministerstvu. — Ko je farni urad ugovarjal zarad splečevanja ostanka za šolske davščine iz nekega zavoda, so bili dani potrebni ukazi. — Ko je Ljubljanski mestni šolski svet priganjal, da naj se kmali postavijo šole v okolici Ljubljanske se je na dalje določilo tako, da so otroci iz okolice, kolikor jih je namreč sprejetih v mestnih šolah, zastran šolskih zamud podverženi ravno tistim naredbam, kakor otroci lastnega šolskega kraja. O priliki, ko oskerbnistvo cerkvenega premoženja ni hotelo vplačati cerkvenega doneska za šolo, ki se je dosihmal zmirom vplačeval, se je spoznalo, da je oskerbnistvo dolžno plačevati prepisane cerkveni donesek. — Predstavljanje (presentacija) Franceta Severja za stalnega ljudskega učitelja v Loškem potoku se je poterdilo. — Ravnateljstvo c. k. žensk. učiteljišča je dobilo 300 gl. da si napravi nazorovalne pripomočke pri naravoznanstvenem poduku. — Prošnja nadučitelja za stalno vpokojenje se ni sprejela. — Pritožbe, prošnje za prizanašanje kazni zastran šolskih zamud, prošnje za nagrade, denarno pripomoč in posojilno izplačevanje so bile rešene.

— *Šolska letina.* Letno poročilo narodne šole v Ljutomeru v šolskem letu 1876-77 ima I. Kratek pregled štajerske in kranjske zgodovine. II. Šolska naznanila. Podučevali so v ljudski šoli 4. učitelji in 2 učiteljici, v I. razredu nižje realke je 1. učitelj podučeval v vseh naukih. Nemščina je bila učni predmet, razen I. razreda, v 1. realki tudi učni jezik poleg slovenščine. Šolski dnevnik nam pove, da se je leto začelo 2. in 3. novembra. — Šolski dobrotniki so zopet letos darovali za šolsko veselico in za letno sporočilo. — Razredba šolske mladine se začenja s I. razredom ljudske šole, ter končuje s I. razredom nižje realke, v katerem je bilo 23 učencev. — V I. razredu je bilo 86 dečkov, a 84 deklic; v II. raz. 92 dčk., a 80 dkl.; v III. raz. 58 dčk., a 34 dkl.; v IV. raz. 23 dčk., a 18 dkl. skupaj 475 šl. otrok. Prihodnje leto se bode začelo 3. novembra 1877. Vsak razred, razen I., ima oddelka, kar javolne šolsko podučevanje pospešuje, a je postavno. —

— *Jahresbericht der vierklassigen Volksschule zu Adelsberg* (nemško-slovenski) našteva učitelje, ima kroniko te učilnice, iz katere zvemo, da se je pret. šl. leto začelo 23. sept. a končalo 11. avgusta. Javne preskušnje so bilo 9. in 10. avgusta. — Za obleko ubogih šolskih otrok so nabrali pr. l. 115 gl. 20 kr. in za ta denar kupili obleko 12 dečkom in 19 deklicam. — Učni pripomočki so se pomnožili s Schreiberjevimi tablami, — 25 gl. je dobila tudi industrijska šola od krajnega šolskega sveta za nakupovanje volne, pletenic in šivalne robe. V ženskih ročnih delih je podučevala gna. Matilde Zagorijan po 3 ure na teden.

— Letno sporočilo čveterorazredne ljudske šole v Černomlji našteva I. učiteljstvo. II. šolsko kroniko. III. šolsko knjižnico. IV. popis učil. V. pregled šolske mladine, poslednjič VI. zahvalo za podarjeno šolsko orodje ter imena učencev in učenk vse pisano slovenski. V I. razredu je bilo dečkov 105, a deklic 90; v II. raz. dčk. 63, a dkl. 62; v III. raz. dčk. 60, a dkl. 47; v IV. raz. dčk. 43, a dkl. 18, skupaj 488. — Šolsko leto se je sklenilo 18. avgusta s slovesno sv. mašo, potem so se razdelila šolska naznanila in letna sporočila; prihodnje šolsko leto se začenja 15. oktobra t. l. Učenci se vpisujejo tri dni poprej.

— Letno sporočilo dvorazredne ljudske šole v Višnjigori ima povest »I. Ljubezen do starišev« v kateri se pripoveduje, da je 16 letna deklica daljno pot iz Sibiriji v Petrograd prehodila, da izprosi pri cesarju milost

starišem. — II. Napredek šolske mladine. Konci šl. leta je bilo v obeh razredih 108 učencev in 86 učenk, v ponavljavni šoli je bilo 26 učn. in 20 učenk. Opomba nam pove, da se bode prihodnje šolsko leto pričelo 1. okt. 1877. Drugih šolskih reči nam sporočilo ne pove.

— **Učiteljski izpiti** se začenjajo letošnje jesen 22. oktobra, čas za razglašanje je do 16. oktobra.

— V Idriji je bila nova ljudska šola slovesno otvorena 17. pr. m. Iz Dunaja je bil navzoč seckijski vodja v poljedelskem ministerstvu pl. Schroeckinger, iz Ljubljane deželni predsednik, deželni šolski nadzornik, dr. pl. Schrey za dež. odbor. Šola velja 100.000 gl. in je baje prav primerno šolsko poslopje.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na štirirazredni ljudski šoli v Černomlju učiteljska služba, l. p. 500 gl. Prošnje do 15. oktobra krajnemu šolskemu svetu v Černomlju.

Premembe pri učitelstvu.

Gsp. France Sever, sedaj definitivno v Ložkem potoku. Gdčna. Leopodine Rozman na Irazredno šolo v Nevlje, a gna. Emilija Gerkman na 2razredno šolo v Moravče, začasno.

Knjiga: „Poduk o ženskih ročnih delih“ spisala Ana Stumpf, nadučiteljica v Trstu, se dobiva pri J. Lercherju in J. Giontiniju v Ljubljani. Cena ji je 80 kr.

Šolsko leto se začinja, tedaj priporoča

R. Milic-eva tiskarna v Ljubljani

h. št. 19 nova, 33 stara,

č. č. g. g. šolskim prednikom in učiteljem:

Spisje za slovensko mladino (četrtega natisa). Spis. Andrej Praprotnik, šolski vodja na I. mestni šoli. Slavno ministerstvo je to knjigo poterdilo za slovenske šole. Prodaja g. Matija Gerber. Cena ji je 32 kr.

Slovensko slovnico za pervence, spis. Andrej Praprotnik. Četert. natis. Sl. ministerstvo je to knjigo spoznalo za dopustljivo in sl. c. k. deželna vlada jo je z ukazom 27. decembra l. 1869 ljudskim šolam na Kranjskem priporočila. — Dobiva se pri R. Milicu na starem tergu h. št. nova 19. a stara 33., ter velja vezana v platnenem herbtu 30 kr. Kdor jih več vkup vzame, dobi na vsakih 12 iztisov 1 po verhu.

Telovadbo v ljudskej šoli. Knjižica za našo šolsko mladino. Spis. Janez Zima, učitelj na vadnici. Cena 15 kr.

Geometrijo ali merstvo za slovenske ljudske šole. Spis. Janez Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. S 95 v les vrezanimi slikami. Velja 24 kr. Prodaja R. Milic.

Mali sadjerejec, kratek nauk za učence na kmetih. 4. popravljenega natisa. 5 kr. Knjižica sicer mala, a zelo rabljiva in koristna.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal Andrej Praprotnik. 12 kr.

Wörterammlung und Regeln zur deutschen Rechtschreibung. Zusammen-
gestellt von F. Gerkmann. 2. natis. 4 kr.

Armuthszeugnisse für Studierende. — Empfangs- u. Ausgabs-Journ.
— Musterschülerkarten, slovenisch und deutsch. — Fleisszettel (Spominki pridnosti). — Todtenbeschau-Protokolle. — Todtenbeschau-Zettel. — Voranschlag über die Schulerfordernisse. — Notenpapier, 6 zeilig. — Vollmachten. — Klagsblanketten. — Exhibiten-Protokolls- (Gestions-) Blanketten. — Lehrer-Gehalts-Quit-
tungen. — Reise-Partikularien.

Šolskim vodjem.

Obrazi se dobivajo slovenski posebej, a nemški posebej.

Obrazec A. Šolski zapisnik (Schul-Matrik). — B. Zapisnik (Katalog). — C. Razrednica (Klassenbuch). — E. Izpustnica (Entlassungs-Zeugnis). — F. Odhodnica (Abgangs-Zeugnis). — G. Knjiga o izpustu (Entlassungs-Buch). — H. Šolsko spričalo (Frequentationszeugnis). — I. Šolska naznanila (Schulnachrichten). — Kazalo šolskih zamud. A. in B. — Tednik. — Inventar za ljudske šole. — Opominovanjski listi do starišev zastran otrok za šolo vgodnih.

Šolska kronika, lično vezana, 1 gl. 60 kr.

 Pri naročilu naj se določi, ali hoče kdo slovenske ali nemške obrazce.

Za šolske bukvarnice pripravne knjige:

Darek pridni mladosti, podelil A. Praprotnik. Z nekterimi podobami. I., II. in III. zvezek. (I. zvezek je v drugem natisu na svitlo prišel.) Posamni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gl.

Zlati orehi slovenski mladosti v spomin. Spisal Ivan Tomšič. Z eno podobo. Vezana 36 kr.

Marija naša pomočnica. Povest za mlade in odrasčene ljudi. Vezana 24 kr.

Oče naš. Povest za keršansko mladost in keršansko ljudstvo. Z eno podobino. Vezana 40 kr.

Organistom se priporoča:

Sveta maša za sopran, alt, tenor in bas. Besede Fr. Marn-ove. Vglasbil Lavoslav Belar. Cena 50 kr.

Sveta maša z blagoslovom (v F-dur). Besede A. Praprotnikove. Zložil Fr. Gerbic (op. 6); veljja 60 kr.

Véliká sveta maša. Besede A. Praprotnikove. Za moški ali ženski četverspev postavil L. Belar, vodja II. mestne gl. šole v Ljubljani. Veljja 40 kr.

4 Tantum ergo, postavil L. Belar. — Veljajo 30 kr.

Bone deus pro una voce cum organo aut physharmonica composuit A. Nedvéd. Velja 20 kr.

Velika noč. Besede A. Praprotnikove, napev Fr. Ser. Adamičev. Velja 20 kr.

Ofertorij. Psalm 96. Za bariton-solo s četveroglasnim zborom zložil Fr. Sr. Adamič. Veljja 20 kr.